1. Společenskovědní a přírodovědné aspekty environmentálních otázek

Základní pojmy a principy ekologie, jejich význam v humanitních environmentálních disciplínách.
Potravní řetězce, ekologická stabilita a homeostáza, principy zpětných vazeb. Typy růstových křivek populací a jejich sociologické a environmentální konsekvence. Strategie ekosystémové kolonizace, její osudy v historii zemědělství a význam pro krajinu – primární, sekundární a terciární homeostáza. Sociologické souvislosti.

Determinismus a finalismus, evoluční teorie, etologie a biosociologie. Jejich filozofický význam v environmentální problematice.
Přírodně deterministický a kulturologický pohled. Darwinistický, lamarckistický, kreacionistický výklad. Renesance některých směrů. Neodarwinismus a hlavní argumenty jeho kritiků. Hlavní myšlenky a autoři sociobiologie. Význam pro environmentální pohled.

Antropologické a evolučně psychologické determinace lidského vztahu k přírodě.
Vlastnosti sdílené se zvířaty a vlastnosti specificky lidské. Jsou fatálně dané? Otázka lidské transgrese. Koncept trojjediného mozku.

Demografické souvislosti environmentálních problémů
Populační situace a vývoj lidstva. Základní ukazatele a jejich hodnoty. Úživnost zeměkoule a další environmentální souvislosti. Malthusiánství a jeho kritikové. Vlivy migračních pohybů. Urbanizace a dekoncentrace.

Environmentální rizika, průmyslové a zemědělské hospodaření, možnosti a meze technologických řešení
Riziko – typy, rizika a zdraví, percepce rizika.
Lokální vlivy průmyslu a zemědělství na prostředí – voda, ovzduší, půda. Doprava a životní prostředí. Životní prostředí v ČR. Biochemické cykly. Znečištění, eutrofizace, kyselé srážky (dopady na krajinu), samočistící procesy.
Historie riskantních technologií. Reaktivní a proaktivní strategie ochrany ŽP, ISO 14000, EMAS.
Teorie ostrovní biografie a její význam ve vztahu k ekologii krajiny. Biodiverzita: hlavní typy diverzity, obecné rysy. Globální diverzita: hlavní rysy. Biodiverzita v prostředí heterogenní krajiny. Fragmentace, metapopulační dynamika.
Ochrana krajiny a krajinné plánování. Ekologické aspekty ochrany přírody prostřednictvím ÚSES. Krajinný ráz, hodnocení krajiny. Entropické vlivy v krajině, bioindikace. Průmyslová krajina.

Ekonomie a ekonomika ve světle environmentálních a sociálních problémů dneška
Historie ekonomického myšlení, ortodoxní a heterodoxní ekonomické směry, ekologická vs. environmentální ekonomie, ekonomičtí „disidenti“.
Kritika neoklasického ekonomického paradigmatu, jeho základních předpokladů a modelů z pozic kritické sociální vědy s důrazem na environmentální dimenzi. Důsledky aplikace neoklasické ekonomické teorie v praxi pro životní prostředí, otázka tzv. externalizacie nákladů, environmentální konflikty.
Mechanismy vzniku peněz, implikace pro přírodu a společnost.
Ekonomická lokalizace, ekonomická demokracie a nerůst jako možné ideové základy „jiné“ ekonomie, jejich možná aplikace v praxi.Jiné ekonomiky v teorii a v praxi: Družstva dnes a v minulosti, (eko) sociální podniky, komunitní měny, etické finančnictví, nepeněžní ekonomika, koncept *commons* – občina a její souvislosti.

Věda a vědecký výzkum
Co charakterizuje vědecké poznání a vědecký výzkum
Věda podle K. R. Poppera a podle R. Carnapa
Základní rozdíly mezi kvantitativním a kvalitativním výzkumem
Přírodní a společenské vědy
Darwinismus a darwinismus - význam Darwinovy evoluční teorie, její charakteristika.
Neodarwinismus - Nová syntéza. Současná podoba Darwinovy učení
Alternativní evoluční teorie - Lynn Margulisová a teorie symbiogeneze, Stephen Jay Gould a teorie přerušovaných rovnováh

LITERATURA:

Čížek, L., M. Konvička, J. Beneš & Z. Fric. Zpráva o stavu země: Odhmyzeno. Jak se daří nejpočetnější skupině obyvatel ČR? *Vesmír,* 2009, č. 88, s. 386-391.

de Chardin, P. Teilhard. *Místo člověka v přírodě*. 2. vyd. Praha: Svoboda-Libertas, 1993.

Descartes, R. *Rozprava o metodě.* Praha: Svoboda, 1992.

Disman, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost.* Praha: Karolinum, 1993.

Fraňková, E. *Lokální ekonomiky v souvislostech aneb spotřeba a produkce zblízka.* Brno: Masarykova Univerzita, 2015.

Johanisová, N. Alternativní ekonomické systémy v souvislostech, *in:* kol.: *Súčasná spoločnosť – výzvy a vízie.* Zvolen: Technická univerzita vo Zvoleně, Centrum environmentálnej a etickej výchovy Živica, 2013, s. 38-63.

Johanisová, N. *Ekologická ekonomie: vybrané kapitoly.* Brno: Masarykova Univerzita, 2014

Johanisová, N. *Ekonomičtí disidenti: kapitoly z historie alternativního ekonomického myšlení.* Volary: Stehlík, 2014.

Komárek, S. Malé dějiny biologie, in: *Obraz člověka a přírody v zrcadle biologie*. Praha: Academia 2008, s. 9-116. Nebo totéž pod názvem: Komárek, S. *Dějiny biologického myšlení.* Praha: Vesmír 1997, s. 5-98.

Komárek, S. *Příroda a kultura*. 1. vyd. Praha: Vesmír, 2000.

WWF. *Living Planet Report 2014: Summary*. 2014. Gland, Switzerland. (dostupné – stejně jako celá zpráva – z: http://wwf.panda.org/about_our_earth/all_publications/living_planet_report/.

Moldan, B. *Podmaněná planeta*. Praha, Karolinum, 2009.

Polášková, A. a kol. *Úvod do ekologie a ochrany životního prostředí*. Praha: Karolinum, 2011.

Schumacher, E. F. *Malé je milé*. Brno: Doplněk, 2000. Kapitoly 1-5, 7, 12 a 13.

Zrzavý, J., D. Štorch & S. Mihulka. *Jak se dělá evoluce*. Praha: Paseka, 2004.

2. Společenskovědní a humanitní aspekty environmentální problematiky

Ekologicky orientované intervence práva, sociologický a filozofický komentář
Právní režim ochrany životního prostředí a ochrany přírody a krajiny v ČR, právo a ochrana jednotlivých složek životního prostředí, mezinárodní závazky ČR. Novost a neschůdnost ekologických problémů v tradičním pojetí práva. Sociologické vysvětlení malé účinnosti environmentálního práva.

Environmentální problémy a politika
Politická idea ekonomického růstu a příroda. Je ochrana přírody konzervativní, nebo liberální podstaty? „Ekologisté" jako nepřátelé pokroku? Environmentální programy na dimenzi „pravicový" – „levicový", tzv. ekofašismus a ekosocialismus.

Filozofie
Co to je filosofie? Filosofie x mýtus, filosofie x náboženství, filosofie x věda. Možné cíle filosofického myšlení.
Charakteristika antické kultury. Význam řecké kultury pro vznik filosofie. Odlišnost řecké kultury od ostatních kultur na počátku filosofického myšlení. Presokratikové a sofisté. Sókratés
Platón – základní charakteristika jeho učení, význam. Platónův koncept ideálního státu.
Aristotelés – vztah látky a formy, význam pro pojetí přírody i přírodovědu. Aristotelská etika. Vliv Aristotela na evropskou kulturu a filosofii.
Helénismus – obecná charakteristika. Epikurejci, stoikové a skeptikové. Pozdní antika a raný středověk – charakteristika. Sv. Augustin.
Středověká filosofie. Spor nominalismus x realismus,
Renesance – obecná charakteristika.
Rozdvojení evropské filosofie v novověku. Obecná charakteristika novověkého pohledu na svět. Ostrovní a kontinentální filosofie. Velké postavy novověku: Galileo, Descartes, Bacon, Hume. Descartes – rozdělení na *res cogitans* a *res extensa*, důsledky pro pojetí přírody a počátky mechanicismu.
Osvícenství – obecná charakteristika. Emiriskus x racionalismus
Kant jako vrchol osvícenství a zlomový myslitel. Kantův spis „Co je osvícenství" a jeho možné interpretace. Kritika praktického rozumu.
Filosofie a věda 19. století. Pozitivismus.
Marx a jeho vliv na 20. století.
Velké směry 20. století – existencialismus a příroda v jeho pojetí, novopozitivismus, postmoderní filosofie.

Myšlení logické, vědecké a kritické
Základy logiky – základy predikátové logiky, teorie pojmu, úsudky a jejich pravidla.
Základy vědeckého myšlení. Co je to věda. Charakteristika hypotéz a způsoby jejich testování. Formální a empirické vědy. Ukotvení vědy u velkých vědců 20. století: Hempel, Popper, Carnap.

Základy kritického myšlení. ASD analýza. Druhé čtení textu. Obsahové charakteristiky textu a jejich význam pro rozlišení řečeného a sděleného. Manipulace a způsoby obrany.

LITERATURA:

Auerbach, E. *Mimesis: Zobrazení skutečnosti v západoevropských literaturách*. Praha: Mladá fronta, 1968, první kapitola.

Capra, F. *Bod obratu: věda, společnost a nová kultura.* Praha: DharmaGaia, 2002 (1982). Kapitola 7.

de Chardin, P. Teilhard. *Místo člověka v přírodě*. 2. vyd. Praha: Svoboda-Libertas, 1993.

Descartes, R. *Rozprava o metodě.* Praha: Svoboda, 1992.

Disman, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost.* Praha: Karolinum, 1993.

Librová, H. *Pestří a zelení*. 1. vyd. Brno: Veronica, 1994.

Lomborg, B. *Skeptický ekolog: jaký je skutečný stav světa?* Praha: Dokořán, Liberální institut, 2006.

Orwell, G. Politika a anglický jazyk, in: *V břiše velryby a jiné eseje*. 1. vyd. Brno: Atlantis, 1997.

Platon. Obrana Sokrata, in: *Euthyfron, Obrana Sokrata, Kriton*. 1. vyd. Praha: Jan Laichter, 1934, s. 43-76.